

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja trikrat na teden, vtorek četrtek in soboto, ter velja po pošti prejemati, za avstro-ogerske dežele ali v Ljubljani s pošiljanjem na dom, za celo leto 10 gold., za pol leta 5 gold., za četrto leta 2 gold. 60 kr. Za tuje dežele za celo leto 12 gold., za pol leta 6 gold., za četrto leta 3 gold. 25 kr., a. v. — Za oznanila se plačuje od četiristopne petite vrste 6 kr. če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr. če se dvakrat in 4 kr. če se tri- ali večkrat tiska. Vsakokrat se plača štempelj za 30 kr. — Dopisi naj se izvole frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani na celovški cesti v Tavčarjevi hiši „Hotel Evropa“.

Opraviništvo, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila t. j. administrativne reči, je v „Narodni tiskarni“ v Tavčarjevi hiši.

Zarad božičnih praznikov izide prihodnja številka „Slov. Naroda“ s prilogo še le v soboto.

Vabilo na naročbo.

„Slovenski Narod“ bode izhajal od novega leta naprej kot dnevnik in velja: Za ljubljanske naročnike brez pošiljanja na dom: Za en mesec 1 gld. 10 kr. Za četrto leta 3 „ 10 „ Za celo leto 13 „ — „ Za pošiljanje na dom se računa 10 krajc. na mesec, 30 kr. za četrto leta.

S pošiljanjem po pošti velja:

Za četrto leta 4 gld. Za celo leto 16 „

Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dijake velja znižana cena in sicer:

Za Ljubljano za četrto leta . 2 gld. 50 kr. Po pošti sprejemati „ „ 3 „ —

Administracija „Slov. Naroda“.

Sami za sebe

hočemo denes prijateljem besedico izpregovoriti, in smo za to menda tem bolj opravičeni, ker ne govorimo za svojo korist, nego za blagost občne narodne stvari. Dvakrat smo že objavili, da bode naš časopis izhajal od novega leta vsak dan, ter vabili na naročbo. Preverjeni smo, da nam bodo naročniki verni ostali. Protiviti nam utegne samo malo število onih, ki strastljivce poslušajo, kateri poznajo samo osobno politiko in osobno delovanje, ne stvari, torej nas po vsaki ceni pobijajo javno in še več skrivno z nelepimi orožji. Te zadnje z nimar puščamo, ker se jih ne strašimo, in, kakor povedano, velja naša sedanja beseda našim in naše narodne stvari prijateljem. Kaj hočemo od teh? — Da naš list razširjajo, da pomagajo paralizirati protivne nam vpljive nemškutarjev in zelotnih pol-narodnjakov. In to lahko storé, vsak posamezni, vsak na svojem mestu, samo hoteti morajo.

Pogledimo, kako stoji z našim časopisjem sploh. Kaj njegovemu razširjenju največ škodi? Gotovo da najbolj narodna nezavednost, mlačnost in neznanje slovenskega branja. Proti temu ne iščemo zdaj leka, kajti to bode premagal čas in naše občno prizadevanje, naše novinarsko in politično delovanje. A kaj nam še sicer škoduje? Recimo naravnost: — celo naše mnoge čitalnice in bralna društva, kakor so sicer vse hvale in podpore vredne, našemu novinarstvu posebej niso na korist. Kjer se ena čitalnica osnuje, tam izgubimo nekoliko naročnikov, ki, da si so domo-ljubi, pravijo: „e saj „Slovenski Narod“ lahko tam berem, kaj se bom še naročal.“ — Dalje je po našem svetu, posebno po mestih mnogo kavarn in javnih lokalov. Tam se naš list mnogo čita, a za veliko naših prijateljev je naročen eden sam eksemplar. Koliko iz med teh bralcev jih je, ki bi lahko žrtvovali lastno naročnino, in nam in njim bi bilo bolj pomagano.

Ali poleg tega: koliko kavarn, krčem in sploh javnih prostorov je, v katere Slovenci, prijatelji našega lista zahajajo, pa nij tam najti „Slovenskega Naroda“ niti drugih slovenskih novín, temuč na mizah ležé le tuji

časniki, naš narod zaničujoči in grdeči, ali pa celo nij nobenih.

Zato prosimo in zabičujemo zavednim Slo- vencem: naj v vsakem javnem lokalú (kavarni, gostilnici, v društvih itd.), kamor jih kolikaj zahaja, terjajo, da se „Slovenski Narod“ naroči. Tam eden, tam zopet eden eksemplar več, in pozna se jako.

Ko bi mi le v kaki primeri imeli toliko na- ročnikov, kakor imamo privrženikov in bralcev, bilo bi dobro in naš list bi se bil že zdavnaj po- večal. A mnogi bralec, ki bi se lahko vsak mesec en boren forint odtrgal, nij naročen sam, temuč ga bere drugje. Koliko ugodneje bode tem, da se ga naroče sami, in naši administraciji — ki bode za papir in tisek tisoče in tisoče in zopet tisoče potrebovala, bila bi skrb olajšana. Vsi taki naj torej blagovolé nekoliko žrtvovati in se naročiti.

Dalje: vsak naših naročnikov pozna gotovo več ali vsaj enega znanca narodnjaka, ki nij naročen na „Slov. Narod“, pa bi lahko naročil se. Hvaležni bomo vsacemu, kdor nam le enega, če ne več, tacih naročnikov med znanci pri- dobi. In to nij težko, samo hótite, prijatelji narodni!

Lastniki našega lista delničarji, znani po vsej Sloveniji rodoljubi, so požrtvovalni možje. Ne vodi jih dobiček, temuč želja, da se povzdigne naša dnevna literatura, denašnji dan tako mogočna in za na- rodni razvoj prvi in najvažnejši pogoj. A da bi samo oni žrtve prinašali, to se ne more terjati, to dolgo ne gre. Zato je sila, da vsak posamezni rodoljub, mlad ali star, v domovini ali zunaj do- movine po svojih močeh pomaga, — in na to po- moč računamo.

Toliko o materialnih zadevah prihod- njega prvega slovenskega dnevnika. Zdaj pa še kratko besedo o duševni, pisalni podpori.

V svesti smo si, da smo sebi v uredniškem delu trud in skrb podvojili sklenivši dnevnik iz- dajati. Ne strašimo se dela, ne, temuč delali bo- demo radostno in s tistim veseljem, ki nam ga daje sveto preverjenje, da delamo za boljšo bodoč- nost našega naroda in deloma za velikost Slo- vanstva, čegar del je slovenstvo. Ako torej pro- simo, da nas slovenski rodoljubi z dopisi, članki in malimi noticami podpirajo, činimo iz interesa lista in narodne stvari.

Dopisi, tudi iz manjših krajev po Slovenskem, širijo list in politično agitacijo. Oni činijo, da čas- nik bere zarad dopisa mnogi, ki bi ga sicer ne; da se misel sproži, da se razgovor vname o do- tičnem predmetu. In to je za oživiljenje političnega gibanja zmerom večje važnosti nego se v trenutku opazi; mnogotero zasejano seme še le kasno kali poganja, ko se že ne zna kedaj je bilo zasejano. Za to koristé naši prijatelji nam, listu in narodni stvari, ako blagovolé pogosto in od vseh mest, trgov in krajev Slovenskega dopisovati. — Kako do- pisi političnega in socijalnega zadržaja, tako so nam ljuba tudi mala poročila o raznih dohodkih, če prav splošno menj važnih. Take drobnosti ob- činstvo rado čita, zato je naša dolžnost podvoriti mu ž njimi, kar bomo tem laglje storili, ako povsod podporo najdemo pri nabiranju zlasti do- mačih novic. — Na obliko, opiljenje, na jezik menj vajenim nij treba tolikanj paziti, to storimo ob potrebi sami, da imamo le stvar iz resnico- ljubege vira.

Dopisi.

Iz Trsta 19. dec. [Izv. dop.] Z veseljem pozdravljamo tržaški Slovenci. „Slov. Narod“, ka bodemo po novem letu ž njim vendar enkrat to- liko zaželeni, tolikokrat nasvetovani dnevnik do- bili, kakor jih ima že vsak drug politični narod, le Slovenci ga dozdej nismo imeli. Prizadevati si hočemo, da mu dobimo obilo naročnikov, da postane vedno večji in krepkejši. (Hvala, in že- limo, da najdete posnemovalcev. Uredn.)

Ker so se naši italijanski časopisi, posebno „Progresso“ organ političnega društva, z deželnim zborom vred ostro proti direktnim volitvam izrekli, počela je naša ustavoverna tetka „Triester Ztg.“ stare pete vzdigovati, kakor da bi gorelo pod njo. Tudi jo hudo peče, da se na Goriškem Italijani Slovincem bližajo in so z njimi edini proti Ger- manstvu. V tem smislu bi se tudi pri nas v Trstu dalo kaj doseči, ko bi mi imeli enega — dr. Lav- riča. A za zdaj smo zapuščeni. Razen poštenjaka g. Nabergoja nemamo niti v deželnem ni mestnem zboru nobenega moža. Narodnega elementa je tu in v okolici mnogo ali vodje nam manjka.

Ogledimo si kaki so razen vrlega a žalibog samega g. Nabergoja drugi slovenski poslanci. G. Cegnar se je polénil, on je politično umrl. Bogu čas v mestnem zboru krade, akoravno nam je obetal mnogo vspeha, pa žalibog njegovo delovanje za narod je pod ničlo. Le škoda, da zaseda ka- kemu priprostemu kmetu sedež v zbornici; posled- nji bi vsaj govoril, Cegnar pa moléi, kakor riba. Drugi so več ali manj interesirani in strankarski, boječi zameriti se. Dr. Nakič je veliko govoril, da si je nekaj prav pridobil, sicer za nas Slovence še jezika omočil nij; on dela vedno tako, da bi si popred stranke pridobil, pa si jo bo na sv. ni- koli in ravno tedaj bo tudi za okolico deloval.

Sklemba in Nadlišek sta okolici to, kar sploh nam Slovincem v pratiki vernih duš dan, ža- lostni dan. Okolica jih je izvolila za svoje brani- telje, oni se pa še ne ozrejo na njo, ki jo je laški moloh že nož na grlo nastavlil. Vesela sta le, da uživata čast poslancev, za one, ki so ju za brani- telje izvolili, se še ne brigata. Vsak poslanec skliče o priliki svoje volilce, da izve iz njihovih ust, kako se ima na dotičnem mestu vesti, in jim pove, kaj misli osobno govoriti; le naši poslanci razen g. Nabergoja še tega niso nikdar storili. Evo ti, slo- venski svet, v izgled naše poslance na tako važnem mestu, kakor je Trst. Tem poslancem bi trebala tablica na prsih z napisom „Okolice čičalo“, in jih postaviti na sramotni oder, da jih občuduje narod.

Izvemši g. Nabergoja, od vseh drugih nij nič pričakovati, in da pri bližnjih volitvah ne bodo več voljeni, za to smo jim porok.

Iz Meniškega 20. dec. [Izv. dop.] Pred par dnevi sem zapazil pri enem tukajšnjih posest- nikov nemšk uradni dopis, kateri je bil pri župa- niji na Blokah zarad poselske plače storjen. Tist posestnik me prosi, da bi mu povedal, kaj je v tem predlogu zapisanega. Jaz mu tega nijsem mo- gel razodeti, ker nemški ne umem, pa če bi prav nemški umel, bi mu bil težko razložil, ker so bile take ččkarije, da skoro nij bilo mogoče brati. Kdo je tega kriv! Županije, ker v domačem je- ziku ne uradujejo. Nij čuda torej, če gospod okrajni

glavar tacim županijam kljubuje, katere v domačem jeziku uradujejo, kajti največ je le tacih županov, da jim nij mar za omiko in napredek ljudstva, ampak le zato, da bi z nemškutarijo okrajnemu glavarstvu ustregli. Kateri je naroden župan, bo tudi pazil, da dobi v službo narodnega tajnika; kateremu pa za omiko in napredek ljudstva nij dosti mar, tak si poišče za tajnika kakega „špeharja“, da mu le za majhno plačo dela. Ali je s tem delom kmetu ustrezno ali ne, zato se ne-kateri županje ne brigajo! Čemu potem kmetje davke za županije plačujejo, pa se mu ena ali druga reč po domače ne naredi, da bi razumel, kaj je pisano!

Posestnik.

Iz Oggerskega 20. dec. (Kranjski zbor in Predilska železnica.*) — Naši zastopniki.) Med drugim sem v „Slov. Narodu“ z žalostjo bral poročilo o sklepu kranjskega deželnega zbora glede Loško-Servola-Tržiške železnice, z žalostjo, ker se s tacimi sklepi delajo na materijalnem stališči divergence z brati Slovenci v Primorji. V posameznih delih je dokaz, da poslanci našega naroda v politiki nijso zreli. Žalostno pa resnično znamenje časa. Vsak Slovan mora priznati, da nam mora biti adrijansko morje biser, in da s tujimi narodi v dotiko pridemo, mora nam ono sveto biti. Kolikor več potov se skozi slovanske okrajine od morja kakor zveza s tujimi narodi naredi, tem bolje, kajti končno moramo mi kot primorci korist imeti in imamo potem sredstva, svojo moč razvijati. Ako bi bil kranjski deželni zbor eminentno politične in narodno-gospodarstvene ozire pred očmi imel, kakoršnih žalibog nema, moral bi bil resolucijo (ali peticijo, to je vse eno) za stvar tako postaviti, da je in ostane predilska kakor loška železnica za Avstrijo velike važnosti, ker se z njo daje priložnost po občilu ali prometu do morja razširiti trgovino, kajti več potov da imamo, toliko več prepeljevanja je mogoče, po notranji deželi se torej več ladij more v krajšem času raztovoriti. To se pravi trgovini najširšo podlago dajati. V takih vprašanjih zato nij gledati na večje ali manje stroške, ker se s tem, da večja pomorska trgovina možna postane, amortizirajo železnice po suhem, ene, ki menj stanejo, prej, druge, ki več stanejo, kasneje. To kar se tiče železnice. Velik faktor je pa: kraji, skozi katere gredo železnice. Ker taki kraji premožni postanejo, se mora ta faktor v poštev jemati. In mi Slovani imamo uzroka dovolj to uračunovati. Našim poslancem pa manjka narodno-gospodarskih in političskih znanosti, ali pa jih nečejo rabiti, kar je vse eno. Naš čas pa napreduje, in kdor tega ne vidi, greši nad mandatarji in nad prihodnostjo.

Ivan Brelič.

Politični razgled.

„Ustava“ decemberska je 21. dec. t. l. svoje peto leto praznovala. Nihče v celi Avstriji se je nij domislil, „N. Fr. Pr.“ še zastoka da niti kak uveden članek je nij slavil — ali v Ljubljani pač so se zbrali c. kr. uradniki in birokrati v kazini na banket in slavili „decembrovko“ in svoje nemštvo. G. Dežman je med drugim napiljal na kranjske čudeže in kot čudež navajal za njega veselo prikazen, da je v narodnem taborji zadnji čas bilo toliko begunov t. j. renegatov.

Po vseh novinah dela velik hrup izpoved bivšega francoskega poslanca in ministra, vojvode Gramonta, kateri trdi, da sta pred vojsko Prusov s Francozi, Beust in Andrašić obljubila, Francosko z vojsko proti Prusom podpirati. — Jasno je potem, da je res središče Beustove politike bilo to, masčevati se za Sadovo, in Avstrijo zopet v nemški bund spraviti.

V zunanji politiki je najvažnejša novost ta, da je knez Bismark svoje mesto kot minister-

ski predsednik odložil in da ostane samo še kanceler nemške države in minister zunanjih del. Nemške novine ta prigodek za povod jemljó, slaviti nemško edinstvo in kako bode Prustvo vtopilo se v občenem nemštvu.

Švajcarski „bundesrat“ je sklenil še enkrat poskusiti revizijo švajcarske ustave v centralističnem smislu. Znano je, da so maja meseca letos zmagali proti njemu federalisti.

Razne stvari.

* (Za stran dr. Razlaga) so prinašali dunajski in tukajšnji nemški, naši narodni stvari protivni listi novico, da je dr. Razlag odložil prvo sedstvo društva „Narodna tiskarna“, ker izdaje list, kakor „Slovenski Narod“, „ki (čujte!) re-ak-ciji služi!“ Mi smo se podvzivali izvedeti kako je stvar in izvedeli, da je g. dr. Razlag podpredsedniku delniškega društva g. dr. Abačiču pisal sledeče pismo, katero za danes brez komentara priobčujemo, pridržaje si govoriti o njem obširneje. Pismo se glasi: „Blagorodni gospod družo! Proti mojim političnim načelom je delovanje za radikalno stranko skrajne levice, ki se po francoski prislo-vice: „Les extrêmes se touchent“ utegne v danih primerljiveh celó združevati z nazadnjaško stranko skrajne desnice, in ker slovenski rodoljubi mislijo, da jaz pred natisom pretehtujem vsako besedo društvenega časnika „Slovenski Narod“, akoravno ga kakor drugi naročniki še le tiskanega dobivam; torej izstopam iz upravnega odbora delniškega društva „Narodna tiskarna“, ter vas kot podpredsednika prosim, da blagovolite moj izstop na znaje vzeti. Z odličnim spoštovanjem vaš vdani drug Dr. Razlag. — V Ljubljani 15. dec. 1872.“

* („Zore“) 24. in slednja letošnja številka se je zadnjo soboto razposlala. Prvi list prihodnjega leta izide 1. jan., „Vestnik“ pa 15. jan. kot priloga „Zori“. Opravništvo „Zore“ v Mariboru („Narodna tiskarna“) uljudno prosi za doplačanje lanjske in za čem brže doposlanje nove naročnine. Cena za oba lista vkup kakor pred za „Zoro“.

* (Ljubljanska čitalnica) ima 26. dec. ob 1/2 11 dopoldne v čitalnični dvorani letni zbor. Volil se bode tudi nov odbor.

* (Ljutomerska čitalnica) napravi 26. t. m. ob 7. zvečer „besedo“ s sledečim programom: 1.) Govor; 2.) „Eno uro doktor“, vesela igra v 1 djanji; 3.) Nevem, burka v 3 prizorih; 4.) Petje; 5.) Tombola. Vstopnina 20 kr. Polovica čistega dohodka namenjena je ubogim učencem Ljutomerske šole. K tej veselici uljudno vabi

Odbor.

* (V čitalnici rojanskej) se predstavlja na dan sv. Štefana vesela igra: — „Poglavje I., II., III.“; vsi p. t. udje se prijazno vabijo. Ne-udje naj se pravilno vpeljujejo. Odbor.

* (Podporno društvo za bolne ključijske pomočnike v Ljubljani) imelo je v nedeljo 22. decembra izreden zbor. Dosedanji nemškutarski odbor, kateri se je društvu predlanskem vsled mlačnosti slovenskih društvenikov bil vsilil, skušal je svoje začasno nadvladanje v to rabiti, da si pravila prenaredi po svojem okusu, zlasti kar se tiče volitve odbora. Društveniki pa, kateri so se v precejšnjem številu k občenemu zboru zbrali, so po večini glasov sklenili, pravila nespremenjena pustiti in pri prihodnjem občenem zboru, kateri se bo sklical prvo nedeljo januarja 1873, nov odbor voliti. Kakor se nam poroča, dozdanji odbor nij posebno varčno ravnal z društvenim imetkom, zato treba, da se pri občenem zboru zdatno število društvenikov udeleži ter po volitvi odbora dokaže, da je večina društva narodna.

* („Slovenski učitelj.“) Prva številka „list na ogled“ tega novega šolskega časopisa, ki izhaja v Mariboru v „narodni tiskarni“ in katerega izdaje znani pedagogični slovenski pisatelj Iv. Lapajne, nadučitelj v Ljutomeru na Štajerskem, — je ravno kar izšla. Reči moramo, da če bo list tako izvrsten, kakor je prva številka (in

tega ne dvomimo) je to koristno in prepotrebno narodno podvzetje vse stranske podpore vredno. Ne samo ljudski učitelji po vsej Sloveniji naj ta list (ki velja 1 gld. 50 kr. za pol leta) podpirajo, temuč priporočamo ga vsem šolskim prijateljem in posebno tudi gimnazijalnim slovenskim učiteljem, kateri v duševnem in materijalnem obziru lahko mnogo zanj store. Na 24 straneh prinaša „Slovenski učitelj“ sledeče izvirne članke: „Naš program“ — „Slovenskim učiteljem“ — „Ozir na prvi splošni zbor slovenskih učiteljev v Ljubljani.“ — „Nemščina po slovenskih šolah.“ — „Ljudsko šolstvo po slovenskih okrajih na Koroškem.“ — „Zapor učenca po šoli.“ — „Ovajalstvo.“ — „Fizika v narodni šoli. 1. Šolska ura.“ — „O risanji v ljudski šoli.“ — „Male šolske kritike“ — „Slovstvo.“ — „Dopisi.“ — „Razne novice in drobtine.“ — „Razpisi učiteljskih služeb.“ — „Premembe v učiteljskem stanu.“ — Posnemljemo iz programa sledeče stavke, da bralci vidijo kak smer bode imel ta narodni list: „Da bodedo Slovenci v omiki vedno bolj in bolj napredovali, treba se nam je zlasti tudi za narodno šolstvo posebno zanimati. Treba je slovenske učitelje in odgojitelje napeljevati do večje strokovne omike v narodnem jeziku, narodnem duhu in narodnem smislu, treba je naše slovensko občinstvo ogreti za slovensko narodno šolo in naše domoljube prevstvariti v prave šolske prijatelje. — Zastopal bode ta list interese slovenske narodne ali ljudske šole, in zagovarjal pravice slovenskih narodnih ali ljudskih učiteljev. V ta namen bode prinašal šolske in pedagogične spise, spise o domači in šolski izreji, šolsko-polemične in šolsko-statistične sestavke. V svoje predale deval bode tudi znanstvene in kmetijske članke, metodične obravnave in razgovore o šolskih sredstvih in učnih pomočnikih. Prinašal bode postave in ukaze, zadevajoče splošno avstrijsko ljudsko šolstvo, zlasti pa take, ki veljajo za slovenske šole in učitelje. Dopisom o šolskih zadevah bode naš list vedno odprt; vsako krivico, ki se bode godila slovenski šoli ali slovenskemu učitelju, bode vsikdar brezobzirno grajal ter pravico in resnico krepko zagovarjal. Nova dela na slovenskem slovstvenem polju, nove šolske in pedagogične knjige in nove učne pomočke bode skrbno in hitro naznanjeval in presojeval. Naš list bode tudi točno prinašal vse premembe v stanu slovenskega učiteljstva in razpise učiteljskih služeb po vsem Slovenskem. Imel bode poseben predal za „razne šolske novice in drobtine.“ — Posebno pa bode naša naloga: slovenske učitelje v nemati za slovensko šolo, kazati jim škodljivost za naš narod, ako se tujščina, nemščina ali laščina, v preveliki meri goji v slovenski narodni šoli. Trudili se tedaj bodedo, da se našim učiteljem prikupi domača naša reč, domači jezik, domača šola, domače koristi. Zategadelj bodedo priporočevali za slovensko šolo edini slovenski jezik kot učni jezik. — Stali pa bodedo na podlagi novih šolskih postav, katere čislamo kot velik napredek v Avstriji. Princip in glavne misli novih šolskih postav so — naš princip in naše misli. Mi spoznamo za potrebno in za pravično, da dobro vravnana država naj ima najvišje nadzorstvo nad šolstvom; mi spoznamo, da so nova šolska nadzorništva pričetek dobrih nasledkov djansko izpeljane ustavnosti, da so podeljeno pravo ljudstvu, ki ga je smelo od države in cerkve vsikdar terjati. Mi bodedo samo delali na večjo popolnost novih šolskih postav, in zahtevali njih natančno in pravično izpeljavo; zlasti pa bodedo zagovarjali večje delokrožje deželnim in okrajnim šolskim svetom, deželnim in okrajnim učiteljskim skupščinam. — Z nami vred so vsi slovenski učitelji za nove šolske postave; kajti one so učiteljski stan v njegovi veljavi povzdignile, ter ga osvobodile od podložnosti enemu edinemu stanu. Nove postave pa tudi v istini merijo na povzdigo šolstva, tedaj na povzdigo splošne ljudske omike, samo treba je, da se pravično izpeljujejo. Slovensko učiteljstvo ima dve vrsti sovražnikov: eni taki

*) Mi dajemo temu dopisu prostor, ker se dopisnik, kot inženir, strokovnjak, in nam znan domoljub, podpiše z imenom. Sicer smo o tem železničnem vprašanji bili rezervirani in hočemo ostati. Uredn.

neprijatelji delujejo zoper slovensko šolstvo, zidano na narodni podlagi, drugi pa zoper šolstvo in učiteljstvo, ki se opira na nove šolske postavbe in uredbe. Naloga „Slov. učitelja“ pa bode, bojevati se s temi neprijatelji ne gledé na zamero, ki se nam med bojem pripetiti utegne. Naš list se bode posebno oziral na kranjsko ljudsko šolstvo, ktero vsled pomanjkanja nekaterih zelo potrebnih šolskih postav in delavnih, zvedenih, nepristranskih šolskih mož na važnih mestih še globoko zdihuje po boljši — prihodnosti. Tu bode zavoljo tega treba mnogo piliti in popravljati, a še bolj priganjati, da se kaj novega vstvari. Koliko šol, koliko učiteljev še potrebuje Kranjska!! Koliko bolje še mora tu postati plačevanje učiteljev, obiskovanje in notranja vredba šol! Na slovensko Štajersko in Koroško treba se nam bode tudi mnogo ozirati. Po teh slovenskih pokrajinah tudi ni še ravno najboljše materialno stanje učiteljev, ravno tako na šolsko obiskovanje. — Ravno tako se bomo ozirali na Primorsko, kjer so skoro enake ali pa še večje pomanjkljivosti nego na Kranjskem. V ta namen bomo po teh deželah skušali si pridobiti stalnih dopisnikov, ki nam bodo poročali o šolstvu iz svojih okrajev.“

* („Slov. Gospodar“) v poslednjem času skoro v vsakem listu pika štajersko-slovenske poslance, seveda razen g. Miha Hermana. Mi bi ne odgovarjali na izjave „Gosp.“, ker smo res siti tega neplodnega puljenja samih med soboj. Vedne provokacije zagriznenega „Gosp.“ pa nam nehoté silijo peró v roke, da branimo čast naših poslancev proti napadom, katerih izvor je deloma nevednost, še bolj pa zlobnost. „Gosp.“ očita slovenskim poslancem, da letos niso imeli dovolj poguma v brambi za narodne pravice; oni bi morali, „ko se je obravnavala postava, kako razdeliti stroške za šole, odločno izpovedati: „Mi ne dovolimo ničesa, ker nečemo ljudskega denarja pokloniti v to, da se nam mladež v šolah ponemčuje, ker se sploh narodna enakopravnost na vseh straneh žali, narod pa duševno propada.“ „Gosp.“ dalje kliče slovenskim poslancem: „Poglejte na desno stran zbornice, tam sedé vaši konservativni tovariši, ki so nasprotniki decembrizma in torej (?) tudi (??) nasprotniki narodnega tlačenja.“ Koliko besedi, toliko zavijanja resnice in zofizmov. Ne moremo si misliti, da bi „Gosp.“ tu pred očmi imel postavo o razdeljenju šolskih stroškov, ker ta postava samo natančneje razlaga neke §§. že vpejlane šolske postavbe, kako se naj razdelé stroški, kadar se nove šole zidajo, stare popravljajo in sploh za vzdržanje šolskih poslopij itd. „Gosp.“, površno podučen kakor je o obravnavah dež. zbora, se je gotovo samo nejasno izrazil in ima menda v mislih postavo, po kateri morajo okrajni zastopi 10% naložiti na direktni davek za šolske stroške, primanjkujoči znesek pa nosi cela dežela; vprašamo, kaj ima pri tem izključivo denarnem pitanju narodnost? Šlo je za to, ali šolnina ali šolski davek. Konservativci so se izjavili za, slovenski poslanci dosledni svojemu postopanju v prejšnjih sesijah zoper šolnino. Posvetu korajžnega „Gosp.“ morali bi pa izreči: „Mi ne dovolimo nič, nobenega krajcarja, tedaj niti šolnine, niti šolskega davka, mi ga pa nečemo pokloniti v to, da se nam mladež v šolah ponemčuje.“ To bi bila „Gosp.“ politika, jalova in absurda. Da se v šolah nemčuje, to sami najbolje vemo, pa temu niso toliko krive nove šolske postavbe, nego, — čemu bi to tajili — narodna nezavednost in mlačnost, vcepljena ljudstvu po tisočletnem tlačenju in potujčenju. In ta nepravilnost se ne dá odpraviti v enem dnevu, niti v par letih, k temu treba mnogoletnega vstrajnega delovanja na literarnem in političnem polju. — Kjer se pri nas narod zavé svojih pravic, tam so tudi šole osnovane na narodni podlagi, kajti šolska postava daje v tem najobširnišo avtonomijo občinam in okrajem, kar se tiče zbiranja učnega jezika in šolskih knjig. Ko bi tedaj naši poslanci po „Gosp.“ modrem (?) svetu izrekli: Mi za šole ne dovolimo nobenega kraj-

carja, bi to toliko bilo, kakor: Proč s vsemi šolami; ker še niso vse slovenske, naj se odpravijo vse, naj pogine pravični s nepravičnim. Ko bi slovenski poslanci res, kakor so to storili konservativni, katere jim „Gosp.“ v izgled stavi, češ da eni so pravi zavezniki Slovencev in baje nasprotniki narodnega tlačenja, o čem dozda še nemamo dokazov — glasovali zoper podporo šolstva, bi s tem sami orožje v roke dali našim nasprotnikom, kateri bi pri prihodnjih agitacijah kazali ljudstvu: glejte sovražnikov šole! Kajti slovenski narod si želi dobre šole in nikoli ne bode in tudi ne more smatrati za svojega prijatelja, kdor mu hoče prikrajšati sredstva poduka.

* (Iz Odese v Rusiji) se piše tržaški „Naša Sloga“: „U gradu Odesi više stotinah hrvatsko-srbskoga naroda živi, a naša jugoslovenska inteligencija da je ovdje dobro zastupana. Na ovdašnjem sveučilišču ima više naših mladičah, koji prava i prirodne nauke uče. Ovdje se i dva naša glasovita muža, gosp. Bogišić i Jagić, kao profesori na sveučilišču, nahode, kojih su naša ruska braća u koliko iz potrebe po struki, koju oni zastupaju, još više iz bratske ljubavi sa osobitim odlikovanjem primili. Kod ovdašnjeg velikog društva za plovību, trgovinu i železnicu, ima preko pedeset kapetanah sve rodod iz hrvatskog Primorja i Dalmacije, a isto u društvu parobrodstva Kneza Voroncova ima naših sinovah, a glavni je upravitelj gosp. Cingrija, rodod dubravčanin. K tomu ima ovdje znatan broj naših trgovacah, pomoracah, pomoćnikah u trgovini i knjigovodjah, ovdje imamo čisto srbsko-hrvatsku gostnicu, pod nazivom „Liepa Dalmacija“, kavanu pod imenom „Jugoslavjanska Kavana“ i vinotočnju kod „Kosovapolja“. U ta mjesta skupljaju se ponajviše Hrvati i Srbi, a i naša ruska braća rado se s nami družu. Liepo, vam je to pogledati kad u gostnici „Liepa Dalmacija“ veći broj naših kapitanah dodje, a vojvoda hercegovački, gosp. Luka Vukalović, uz gusle javorove junačku pjesmu zapjeva: svaki od nas misli, da se u svome zavičaju nalazi.

Poslano.

(Konec.)

Na to poprime besedo gosp. bar. Apfaltrern in ugovarja, da je pravo dež. glavarja imenovati izključivo pravo krone, in da torej razgovor o tem ne spada v področje deželnega zbora. Tudi ne bi taka resolucija, dostavi gosp. baron, čisto nič pomagala.

Potem pravi gosp. L. Svetec, da se sklada z gosp. baronom, ker smo že imeli enkrat dež. glavarja iz narodne večine vzetega, pa vendar niso bili vsi z njim zadovoljni, torej se ne more nikoli vsem vstreči. Jaz bi še rekel, nadaljuje g. L. Svetec, da, aki bi že kaj izjavili, bi morali svojo zadovoljnost izraziti o tem, da nam je vlada dala tako pametnega, delaynega, v vsem podučenega in obče spoštovanega dežel. glavarja, kakor je gosp. Kaltenegger. Jaz repliciram temu, da tudi jaz g. Kalteneggerja spoštujem kakor le kdo, ali tu ne gre za njegovo osebo, temuč za princip! Gosp. P. Kosler dá potem mojo predloženo resolucijo na glasovanje. Glasovala sva zanj g. fajmošter Tavčar in jaz, proti so glasovali gospodje baron Apfaltrern, Franc Rudež in L. Svetec, torej je spet padla.

Res je, da me je gosp. P. Kosler izrekoma naprosil, da bi se o teh pomislekih, katere je g. baron Apfaltrern o slov. paralelkah navedel, še posebej informiral. To sem tudi storil še tisti dan precej popoldne, pa informiral sem se za-se, ne pa za g. L. Svetca in za druge gospode. Ako so bili ti gospodje v resnici natančneje informacije tako željni, bili bi lahko to storili, kar sem jaz storil. — Govoril sem namreč še tisti popoldne o predmetu slov. paralelk z gosp. gimnazijalnim ravnateljem Jak. Smolejem in gosp. šolskim nadzornikom Šolarjem. Oba sta mi potrdila, da visé slov. paralelke „zwischen Himmel und Erde,“ kakor Nemec pravi. Obstoja na ljublj. srednjih šo-

lah 2 prva razreda, kakor ju je še minister Jireček vpeljal, pretečenega junija se je pa učiteljstvo do ministra uka obrnilo, ga vprašaje, kaj se ima nadalje s slov. paralelkami storiti, pa še ni do današnjega dneva nobenega odgovora dobilo!

V odsekovo sejo pa zaradi tega več nijsem prišel, ker sem si mislil, da so ti 3 gospodje tako disponirani, da bi jih jaz ne mogel z informacijo ali brez informacije o čem drugem preveriti. Torej zakaj čas tritati!? Mogoče, da sem se motil, pa dvomim. —

Gosp. L. Svetec mi očita, zakaj nijsem o tem v zboru ust odprl? Tudi na to je lehak odgovor. Imel sem namreč nakano obe resoluciji pred zbor prinesiti in podkopal sem se že tudi dobro za dotične govore. — Pa zbal sem se bil g. L. Svetca, ker je bil poročevalec o delovanju dež. odbora, da ne bi se bil on, akoravno narodni poslanec, tema dvema resolucijama protivil. — Vsem je znano, da je letos g. L. Svetec čez stokrat zoper predloge narodne večine odločno govoril in še odločneje glasoval. Po tehtnem premisleku sem prišel do sklepa, da je primerneje, da obe resoluciji in dotične govore zamolčim, nego da bi riskiral prizor, ka bi se v zboru dva narodna poslanca v načelnih pitanjih ravsala med tem ko bi naši zakleti dušmani ta ravs in kavs z navdušenimi „bravo“ spremljevali. Taki prizori, kateri so se na veliko žalost vsakega poštenega Slovenca letos v našem dež. zboru prevečkrat opetovali, niso samo za našo sveto narodno stvar škandalozni, temuč tudi pogubonosni. —

Gosp. L. Svetec se sklicuje na g. P. Koslerja, da naj mu potrdi, ka je vse to res, kar je on zadnjič povedal; jaz se pa skličujem naravnost na resnicoljubje in na nepristranost gosp. Svetca, ki mi mora potrditi, ka je vse to od besede do besede res, kar sem tu navedel. —

Abotno in smešno od gosp. L. Svetca je pa mi očitati, da ga za hrbtom denunciram!? Tako očitane bi se smelo pričakovati od kake parlamentarne device, ne pa od tako starega poslanca, kakor je gosp. Svetec, ki bi moral vendar vediti, ka med vsemi ljudmi velja v prvi vrsti za poslance pregovor: „Wer da baut sein Haus auf der Strassen, muss die Leute reden lassen.“ Razgovarjali smo se o tem predmetu v čitalnici kakor njega dni o glasovanju za decemb. ustavo itd. — Jaz sem se v tacih zadevah zmerom držal načela in se ga še držim: „Veniam damus, petimusque vicissem.“ —

Kar se mene tiče moram izjaviti, ka me ni sram nobenega glasovanja in nobene besede, ki sem jo katerikrat spregovoril bodisi v narodnem klubu, v kakemgod odseku ali pa v dež. zboru.

Sicer pa ne mislim gosp. Svetcu nič več odgovarjati, ker je že te polemike zadosti.

V Ljubljani 20. decembra 1872.

Dr. V. Zarnik.

Dunajska borsa 21. decembra.

Napol.	8	76
C. k. cekini	5	17
Srebro	108	90

Deželno gedališče v Ljubljani.

V četrtek (sv. Štefana dan) 26. dec. 1872:

Prvikrat:

Na Odsojah.

Ljudski igrokaz v 5 dejanjih, po S. H. Mosenthal-ovem „Der Sonnwendhof“, poslovenil J. Ogrinec.

Občno priljubljeni in po zdravniških izrekih skušeni (230—4)

Štajerski zeliščni sok

se dobi vedno v čvrstem stanju pri J. Purgleitner-ji, lekarji v Gradeu, v Bankalari-jevi lekarni v Mariboru in pri M. Morić-u v Mariboru.

Cena za steklenico 87 kr. a. v.

Trgovski učenec,

zmožen slovenskega in nemškega jezika, dobre odgoje in z dobrimi šolskimi svedočbami se koj sprejme v moji

prodajalnici železnin, kovanin, ključarskih izdelkov in orodja; učenje trpi 3 leta; ko bi pa stariši ali varuhi želeli, da jaz za obleko učenca skrbim, pa bi se moral 4 leta vezhati.

(256—1) **J. N. Kautzhammer v Ormužu.**

Zobne in ustne bolezni!

naj bodo kakošne hočejo, se z

anatherinova ustna voda

od dr. J. G. Poppa, c. k. dvornega zdravnika za zobe, najbolj gotovo ozdravijo; mnogo spričeval potrjuje ta izrek, med drugimi ono od gospoda prof. Oppolzerja, rector magnif. na c. k. visoki šoli na Dunaji. Enako tudi to vodo mnogo tujih in domačih zdravnikov skuša in gostokrat naroča

dr. J. G. Poppa

anatherinova zobna pasta,

Zgoraj imenovana zobna pasta je eden najlepših pomočkov za čiščenje zob, ker nima nikakoršnih zdravju škodljivih snovi v sebi; mineralni prineski ne delajo kvara zobnemu emailu, organske prvine te paste očistijo zobe, hladi in bolj živo delajo sklenino in slezeno, prinesejo eterično olje hladi usta, zobje postajajo vedno bolj beli in čisti.

Posebno gre priporočiti to pasto potovalcem po suhem in po vodi, ker se ne da razsuti in se tudi po vsakodnevni mokri rabi ne pokvari. Cena za dozo 1 gld. 22 kr. avstr. velj.

Zaloge:

(10—5)

v Mariboru v Bankalarjevi lekarnici, pri g. A. W. Königu, lek. Marija pomočnica, pri g. F. Kolletnigu in v Tauchmann-ovi bukvarnici; v Celji pri Crispertu in v Baumbachovi lekarnici; v nemškem Landsbergu pri A. L. Müllerju, lekarju; v Gleichenbergu pri F. pl. Feldbachu, lekarju; v Konjicah pri C. Fischerju, lekarju; Leibnitz, lek. vdova Kretzig; Ljutomeru lek. Fr. Pessiak; Murtek lek. L. pl. Steinberg; v Ptujju lek. E. Reithammer; Radgoni lek. F. Schulz in J. Weitzinger; v Brezjah J. Schniderschitsch; Rogatec lek. Krisper; v Kislivodi v lekarnici; Stainz V. Timonschek, lek.; Slov. Bistrici J. Dienes, lek.; Slov. Gradcu J. Kaligarič; Podčetrtek Vasulik, lek. Varaždinu A. Halter, lek. A. Deperis v Ipavi.

Plučna sušica je ozdravljiva!

dokazano v knjigi, katera je ravnokar v 8. natisu na dan prišla in katerej uže mnogo tisoč novo spomlad življenja zahvaljuje. Način lečenja je vsakterniku razumljivo popisan od M. Auerbach-a. **Zdravljenje je prosto, stroški mali, povsod rabljivo, vseh radikalno.** Dobiva se na pošiljatev 1 tolarja 5 sreb. grošev = 2 gl. = frank. 40 Cts. od

(247—5)

J. V. Albert-u

München, Maximiliansstr. Nr. 37.

brez zdravila

Na prsni in plučah

bolani se po naravnem potu tudi v obupnih in od zdravnikov za neozdravljive razglašanih slučajih radikalno ozdravljajo

brez zdravila.

Po natančnem popisu bolezni pove pismeno več

Dir. J. H. Fickert, Berlin.

Wall-Strasse No. 23.

Honorar 5 gld. a. v., ki se naj pismu priloži.

(162—32) brez zdravila

Razglas hranilnice Ljubljanske.

Društvo kranjske hranilnice je v občnem zboru 29. t. m. sklenilo: Hranilnica kranjska v Ljubljani poviša od II. semestra 1873 dalje obrestno mero vložnega denarja

od 4 1/2 na 5 0/0;

plačevala bode tedaj

od 1. julija 1873 dalje

svojim udeležencem obresti po

5 gold. od 100.

Računila bo obresti, ne kakor do sedaj po celih, ampak po pol mesecih, tisti, ki vloži kapital prvega pol meseca, dobi obresti od 15. tekočega, tisti pa, ki vloži v drugi poli meseca, od 1. dne prihodnjega meseca. Pri izplačevanju vsega, ali le dela kapitala v prvi poli meseca se računijo obresti do konca minulega meseca, pri izplačah v drugi poli pa do 15. tekočega meseca.

Dalje je hranilnično društvo povišalo obrestno mero od kapitalov, posojenih na uknjižena dolžna pisma

od 5 na 6 gold. od 100.

Vsled tega sklepa bodo dolžniki od posojil, katera jim je hranilnica na uknjižena dolžna pisma izplačala, ali katera je ravnateljstvo do današnjega dne (30. novembra 1872) dovolilo,

od 1. julija 1873 dalje

6 0/0 obresti plačevali. Od pozneje (po 30. novembru 1872) dovoljenih posojil, bode pa hranilnica 6 0/0 obresti 1. januarja 1873 računati pričela.

Tudi je od danes dalje povišana obrestna mera kapitalov, posojenih na premakljive (ročne) zastave (državna dolžna pisma, zlato in srebro)

od 5 1/2 na 6 1/2 0/0.

Hranilnične bukvice se brezplačno izdajujejo.

Ravnateljstvo kranjske hranilnice

v Ljubljani 30. novembra 1872.

(244—2)

Epileptičen krč ali božjast

zdravi pismo poseben zdravnik za božjast **Dr. O. Killisch.** Berlin, Louisenstrasse 45.

(255—1)

Pričujoče ima čez tisoč bolnikov v ozdravljenji.

Matej Soršak

v Kropi na Gorenjskem (Oberkrain), priporoča svoje puške, katere pridno kupujejo, nove baže, imenovane: Lefauchaux iz damaska, 1 dvocevka velja 30, 33, 35, 38, 40, 50 in do 100 gld. in še više. — 1 Percussions damask dvocevka velja 18, 20, 22, 23, 25, 30 do 60 gld. — 1 železna dvocevka velja 11 gld. 80 kr., 12, 13, 15 do 18 gld. — Železne enocevke po 6, 6 gld. 50 kr. do 7 gld. — Revolverji 7, 9, 12 m/m. velja 8 gld. 50 kr., 10 gld. 50 kr., 12, 15, 17, 20 do 30 gld. — Patrone 7, 9, 12, 14, 16, 18 m/m. vsake sorte samokresi, puške na kapsel, Šajbe, se po znamenito nizki ceni po poštnem povzetju (Nachnahme) pošiljajo. Kdor denar naprej pošlje, dobi provizijo. (250—2)

Mojim čestitim kupovalcem v Beču in pokrajini!

Po prevzetju Mošvevega imetka sem v položaju, mojim p. n. kupovalcem sledeče zapisane članke po nenavadno nizki ceni in s poročtvom za zanesljivo in dobro blago ponuditi in si dovoljim ob enem na-tó pozoriti, da se čestitim p. n. kupcem takša priložnost k dobremu kupu primernih božičnih in novo letnih daril

ne bode tako hitro spet ponudila, in namreč:

Perilo za gospode.

Srajce iz pravega batista a gld. 1.30, 1.60, 2 gld. najfiniše.

Bele srajce iz najfiniše angleške bombaževine po gld. 1.50, 1.80, 2, 2.50, 3, 3.50, izšite gld. 4.25, 4.75, 5.20.

Bele srajce iz najboljšega rumburškega platna a gld. 1.50, 1.80, 2.50, 3, 3.50, 4, 5, 6, 7 in 8.

Spodnje hlače za gospode po nemški, francoski in ogerski obliki a gld. 1, 1.50, 1.80.

Perilo za gospe.

Srajce za gospe iz najboljšega rumburškega platna a gld. 1.50, 1.80, 2, 2.50, 3.50 in 4.

Jopice (corzete) enojnate a gld. 1.30, 1.80, iz barhanta gld. 1.60, 2, 2.50, 3.50.

Jopice z izšitim vkladanjem gld. 2.50, 3, 3.50, 4.50, 5.50 najfiniše.

Halje za gospe po šegi ali na vleček a gld. 1.80, 2.50, 3, 3.50, 4, 5 in 6.

Spodnje hlače za gospe iz najfiniše angleške bombaževine ali barhanta gld. 1.20, 1.60, 2, 2.50.

Platnenina.

Francoski robci iz batista s pravobarvanim obrobo 1/2 dvanajsterice gld. 1.50, 2, 2.50.

Beli platneni robci 1/2 dvanajsterice gld. 1, 1.50, 2, 2.50, 3 najfiniše.

Beli platneni robci v elegantnem obrisku 1/2 dvanajsterice gld. 2.50, 3, 3.50, 4, 4.50, 5.

1 kos 1/4 široko 30vateljno hribovsko platno gld. 5.75, 6.75, 8.50.

1 kos 1/4 široko 30vateljno ubeljeno rumburško platno gld. 8.50, 10, 11, 12.

1 kos 1/4 široko 30vateljno rumburško platno gld. 12, 13, 14, 15.

1 kos 1/4 široko 48—50vateljno holandsko platno gld. 16.50, 18, 20, 25.

1 dvanajsterica obrisačev a gld. 4.50, 5, 6, iz damasta gld. 7.50.

1 kos 30vateljno obrisačev iz damasta a gld. 9, 10, 11, 12.

Prava angleška bombaževina vatelj 18, 20, 25, 30, 36 kr.

Razn tega vsake bire namizje, gradl, posteljska pertenina, nankinsko platno, motoži, piqué, barhant itd. po čudovito nizki ceni.

Pletenina.

Nogavice za gospode za dvanajsterico gld. 2.50, 3, 3.50, 4.

Nogavice za gospe za dvanajsterico gld. 3.50, 4.50, 5.

Zdravilni prsniki za gospode a gld. 1, 1.50, 2.50, 3.50.

Prsniki za gospe po gld. 1.50, 2.50, 3.50, posebno zoper nahod priporočati.

Tovarnica platna in perila

Naslov: Fr. Raubitschek-a

„zur Billigkeit“

Wien, Taborstrasse 15.

Naročbe v okrajno se na povzetje ali pošiljatev zneska izvršujejo. Popolni razkazek cen na zahtevo franco in zastoj.

Popust. Pri naročitvi na gld. 100 eno celo namizje za 12 osob. (246—5)